

Wandeling in Vierhouten

door F. de Graaf

Het begin van de wandeling is de parkeerplaats bij de Jonge Stee, Plaggeweg 26 te Vierhouten. Eerst wandelt u naar deze boerderij. Dit is een van de oudste gebouwen van Vierhouten, het is een Rijksmonument.

Deze boerderij ligt aan de rand van de enk, dat is het akkerland dat behoort bij een dorp op de zandgronden. Zand is onvruchtbaar en om de enk vruchtbaar te maken, werd vroeger mest vermengd met heideplaggen op de akker gebracht. Daardoor ligt de enk vaak hoger dan het omringende land. Iedere boerderij had een schaapskooi op het erf, waar de herder 's avonds de schapen naar toe leidde. De schapen werden dus vooral gehouden voor de mest, de wol kwam op de tweede plaats.

De Jonge Stee is een Saksische boerderij die er al omstreeks 1650 stond. Hij is gefundeerd op zwerfstenen. Bij de Jonge Stee zijn nog een bakhuis (daar woonde het gezin 's zomers in),

een schaapskooi, een waterput en twee hooibergen (een vierroedige en een éénroedige) te bewonderen.

Via het Berghuizer Steegje, het Liekwegje, wandelt u in de richting van de Waskolkweg. Langs dit paadje zijn in het verleden heel wat koeien verweid (van de ene weide naar de andere gebracht).

U steekt nu een al of niet droogstaand beekje over. Dit beekje wordt gedeeltelijk gevoed door een wel op het weiland dat achter de schuur ligt. Dit welgebied staat in de volksmond bekend als De Veen sloten of kortweg 't Veen. De omringende weilanden staan bekend als de Knollenkamp, een naam die vermoedelijk rond 1600 al in gebruik was. Vierhouten kent meerdere "kampen", zoals Haverkamp, Utelercamp, Kleine Schotkamp, Schuerenkamp, Bollekempken en Noordkampen. Een "kamp" of "kemp" is een "afgeperkt stuk land". We moeten dan denken aan een kleine akker die omheind was om te voorkomen dat het wild zich tegoed deed aan de gewassen.

Het water van de wel komt van hogere delen van de Veluwe en stroomt onder normale omstandigheden af naar het Veluwemeer. Vermoedelijk komt het door waterafstotende leemlagen in de ondergrond hier aan het oppervlak. Vierhouten had vroeger trouwens veel wateroverlast maar door een betere riolering is dit probleem opgelost.

De beek stroomt noordwaarts naar het bos waar het water weer in de bodem zakt. De naam

van het welgebied geeft ook aan dat het er vroeger drassig was.

Kinderen leerden er 's winters wel schaatsen. Als u op de Waskolkweg bent, wandelt u in de richting van de bosrand. In de bocht ligt nog een stukje oud-Vierhouten. Deze schuren staan er al meer dan 80 jaar. De boerderij die er nu staat, werd in de tachtiger jaren gebouwd en verving die uit 1917. Iets verderop ziet u nog een schilderachtige put met oude boom. Deze stonden bij één van de oudste boerderijtjes van Vierhouten. In 1990 werd het uit 1870 daterende boerderijtje gesloopt en vervangen door het huidige huis. Hiermee verdween een schilderachtig stukje van Vierhouten. Het is nu moeilijk voor te stellen, maar de Waskolkweg lag vroeger tussen de put en de boom in.

De Waskolkweg ontleent zijn naam aan de Waskolk, een meertje bij Nunspeet waar vroeger de schapen werden gewassen voordat ze geschoren werden. Het is een 'holle weg', niet alleen omdat de akker zo hoog ligt, maar ook omdat de wielen van de karren vroeger diepe sporen maakten in de zandweg. De strook tussen de sporen, met graspollen, werd door de boeren vaak weggehaald en vermengd met mest, op de enk gestrooid. De weg kwam zo steeds lager te liggen. Op oude kaarten is nog te zien hoe deze weg een schapendrift was, waarlangs dagelijks de schapen naar de stal bij de boerderij werden gedreven. Wallen met begroeiing zorgden er voor dat de dieren niet de akkers op gingen.

Wallen met begroeiing zorgden er voor dat de dieren niet de akkers op gingen.

Bij de bosrand is een pad dat linksaf gaat, naar het westen, naar de Plaggeweg.

Dit pad ligt op de grens van de enk en de vroegere woeste grond (zandverstuivingen en heidevelden). Volgens sommigen is het pad een overblijfsel van een vroegere hessenweg. Dit is een weg die door reizende kooplieden gebruikt werd, afkomstig uit Hessen in Duitsland. Hun zware wagens hadden brede wielen en daarom mochten ze vanaf het jaar 1700 niet door de dorpen, in dit geval Vierhouten, omdat ze de paden en bermen vernielden. Ze werden dan om het dorp geleid. De huisjes die aan het begin langs het pad liggen, zijn voormalige zomerhuisjes die nu permanent bewoond worden.

Langs het pad ziet u kale stukken in het bos, een gevolg van de windhoos van 27 juli 2007. Soms raakte de windhoos de grond en werden bomen ontworteld. De huizen aan de Plaggeweg werden wonderbaarlijk gespaard. Hun nieuw aangelegde tuinen geven wel aan dat de hoos vlak bij hun huis vernielingen aanrichtte. Iets verderop in het bos, aan de overkant van de Plaggeweg, zijn nog hoge wallen te zien, die vroeger waarschijnlijk zijn aangelegd om de enk

te beschermen tegen het stuifzand. Vermoedelijk plaatste men schermen en het stui-
vende zand zorgde er wel voor dat het een wal werd.

Rechts van het pad, bij het wildrooster, ziet u nog een zandpad het bos in gaan, dit is
de voormalige tankbaan, waarlangs tijdens de Koude Oorlog onze militairen 's nachts
oefenden. Ze reden dan met hun ronkende tanks van de "Elspeetse Heide" naar Olde-
broek. Bij de Plaggeweg gaat u links af, het wildrooster over, naar de Jonge Stee en het
parkeerterrein. De boerderij bij het wildrooster heet Havila, dit is Hebreeuws en bete-
kent "huize op het zand".

Op het woonhuis bij de camping "De Plagge" zult u de naam "Bèth-Semes" kunnen
zien, dit betekent "huize in de zon". Het witte huisje dat u rechts ziet, lag vroeger aan
de Plaggeweg. Er loopt nog een toegangsweg naar toe. Schuin over dit deel van de enk
liep vroeger het Eibertjespad dat bij de ingang van het dorp op de Plaggeweg uitkwam.
Achter het witte huisje lag bos. In de jaren zeventig is het villawijkje gebouwd dat er nu
ligt. Overigens is de Plaggeweg waarschijnlijk de oudste verbinding met Nunspeet. In elk
geval ouder dan het Eibertjespad. De herkomst van de naam spreekt voor zich.
In Nunspeet is langs de F.A. Molijnlaan nog te zien hoe dit pad aansloot op de Veldweg.

Deze wandeling is samengesteld door Eric de Graaf.

Aanvullingen en illustraties kwamen van Wilco van den Top en drs. W.C. Quené.
